

כמה מילים על פרשת תולדות

פרשת תולדות עוסקת בתולדותיו-ילדיו של יצחק אבינו – יעקב ועשיו.

הפרשה פותחת בתיאור הורתם ולידתם של השנים: לאחר עשרים שנה של עקרות תפילתם של יצחק ורבקה נענית ורבקה זוכה להריון של תאומים, אך ההריון לא עובר בקלות. שני התאומים מתרוצצים בבטנה ומסבים לה צער גדול.

רבקה פונה לשאול בה', והיא מקבלת תשובה – "שני גויים בבטנך ושני לאומים ממעייך יפרדו". כאשר נולדים התאומים למזל טוב, נולד עשיו מלא שערות ומכאן שמו– עשיו לשון עשב. ואילו יעקב, אשר אחז בעקבו של אחיו זכה לשמו בעקבות עובדה זו.

הנערים גדלים וכל אחד מהם פונה לכיוון אחר. יעקב הינו "איש תם, יושב אוהלים" ואילו עשיו – "איש יודע ציד, איש שדה".

ביום מן הימים, על פי המדרש היה זה ביום הסתלקותו של אברהם אבינו, מגיע עשיו מן השדה עייף ורעב. יעקב, אשר הכין נזיד עדשים לסעודת ההבראה, התבקש על ידי אחיו "הלעיטני מן האדון האדום הזה". בתמורה לנזיד העדשים – בפועל ולא במליצה – דורש יעקב מעשיו את ה...בכורה. עשיו, ללא מחשבה שניה, מוכר בשטר חתום כדת וכדין את מעמד הבכורה המקנה לו את זכות הכהונה. "ויבז עשיו את הבכורה".

השנים חולפות בפרשתנו ביעף. יצחק יורד לגרר, וחוזר משם עשיר גדול. בארות נחפרים ונחסמים, עשיו נושא נשים שלא מוצאות חן בעיני הוריו. יעקב, עדיין, רווק.

בערוב ימיו חפץ יצחק להעניק את ברכתו לבנו. לאיזה בן, לעשיו דווקא. יצחק קורא לבנו ה(לא) בכור ומבקש ממנו להכין לו מטעמים. רבקה שומעת ומזדרזת ל'סדר' אחרת את מהלך העניינים. "עלי קללתך בני" היא מרגיעה את בנה הקטון (הפרש של דקות ספורות בין השניים).

בסיומה של מלאכת התארגנות מהירה בה מבשלת רבקה מטעמים ועוטפת את בנה בבגדיו של עשיו, נכנס יעקב אל אביו. האב הזקן אמנם מתפלא, אך מאציל את ברכתו למי שהוא חושב כעשיו.

עשיו נכנס אל האב דקות ספורות אחרי שאחיו עזב. "ויחרד עשיו חרדה גדולה מאד . . וישטום עשיו את יעקב על הברכה אשר ברכו אביו". עד היום הזה מפעפעת השנאה ותוצאותיה הרסניות.

סופה של המלחמה בין יעקב ועשיו לא מסופר בפרשתנו. הוא מרומז בפסוק "ועלו מושיעים מהר ציון לשפוט את הר עשיו, והייתה לה' המלוכה" – לאמר: בקרוב מאוד, בגאולה האמיתית והשלימה על ידי הרבי מלך המשיח, ישלים המלך המשיח את מלחמתו של יעקב בעשיו, ויביא את העולם לשלימות האמיתית.

משיח בפרשה דף לתלמיד

מקור 1

כז וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים, וַיְהִי עֵשָׂו אִישׁ יֹדֵעַ צַיִד אִישׁ שָׂדֶה; וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם, יֹשֵׁב אֹהָלִים. כח וַיֶּאֱהַב יִצְחָק אֶת-עֵשָׂו, כִּי-צַיִד בְּפִיו; וְרִבְקָה, אֹהֶבֶת אֶת-יַעֲקֹב.

מקור 2

כב וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל-יִצְחָק אָבִיו וַיְמֻשֵּׁהוּ; וַיֹּאמֶר, הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב, וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו.

מקור 3

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו כו'. הנה ידוע שיעקב שרשו הוא מבחי' שם מ"ה דעולם התקון ושרשו של עשו הוא מבחי' עולם התהו. תורה אור לפרשת וישלח

מקור 4

וזהו שאמרו רבותינו ז"ל 'האבות הן הן המרכבה' – שכל אבריהם כולם היו קדושים ומובדלים מענייני עולם הזה, ולא נעשו מרכבה רק לרצון העליון לבדו כל ימיהם. תניא פרק כ"ג

מקור 5

וַיִּתְרֹצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם כֵּן לָמָּה זֶּה אָנֹכִי וַתֵּלֶךְ לִדְרֹשׁ אֶת ה'.

רש"י: וַיִּתְרֹצְצוּ – ..רבותינו דרשוהו לשון ריצה, כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודה זרה עשו מפרכס לצאת.

מקור 6

"ויגדלו הנערים, סטרא דאברהם גרים לו לאתגדלא וזכותיה סייע לון (=הצד של אברהם גרם להם גדולה וזכותו סייע להם) הוא הוה מחנך לון במצוות (=הוא היה מחנכם במצוות) .. לאסגאה (=להרבות את) יעקב ועשו". זוהר פרשת תולדות קלח סע"ב

מקור 7

וַיִּתְרֹצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם כֵּן לָמָּה זֶּה אָנֹכִי וַתֵּלֶךְ לִדְרֹשׁ אֶת ה'.

רש"י: וַיִּתְרֹצְצוּ – ..דבר אחר, מתרוצצים זה עם זה ומריבים בנחלת שני עולמות.

ילקוט שמעוני, תולדות: ויתרוצצו הבנים בקרבה – שהיו חולקין בשביל העוה"ז והעוה"ב.

בראשית רבתי, תולדות: תני ר' אליעזר אומר: כשהיו יעקב ועשיו במעי אמן אמר יעקב לעשו, עשו אחי אנחנו שנים לאבינו, שני העולמים לפנינו העוה"ז והעוה"ב, העוה"ז יש בו אכילה ושתייה ומשא ומתן וקיחת אישה והוליד בנים ובנות, אבל העולם הבא אין בו כל המידות הללו, רצונך טול אתה העוה"ז ואני אטול העוה"ב.

ומנין שכך הוא שנאמר" "ויאמר יעקב מכרה כיום את בכורתך לי", כיום זה בחר לך – כיום שהיינו בבטן. ולמה קורא העוה"ב בכורה מפני שהוא ארוך וזה קצר. הנה אנכי הולך למות, מיד כפר בתחיית המתים, מה חיים שיש בהם רוח ונשמה מתים, וכיון שמתו מנין שיחיו, ולמה אצטער אני שלא אעשה תאותי בעוה"ז ולהמתין לעולם שאין בו שכר טוב. מיד נטל עשו בחלקו העוה"ז ויעקב נטל בחלקו העוה"ב.

מקור 8

"כל ישראל, יש להם חלק לעולם הבא. שנאמר "ועמך כולם צדיקים, לעולם יירשו ארץ, נצר מטעי מעשי ידי להתפאר" מסכת סנהדרין פרק יא, משנה א

פנימיות הכוונה העליונה היא, שישראל יעשו דירה לו יתברך בתחתונים, בעולם הזה התחתון שאין תחתון למטה ממנו, וכמאמר סוף מעשה במחשבה תחילה. וכונה זו מתבצעת בעיקר ע"י העבודה של מעשה המצות, שעל ידם נפעל בירור וזיכוך הגוף ועניני העולם, כמבואר בתניא בארוכה. לקו"ש חי"ז, שיחה לפרקי אבות, סעיף ג